

**ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ
ЛІКАРІВ-ІНТЕРНІВ
СУМІЖНИХ
СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ НА
КАФЕДРІ ІНФЕКЦІЙНИХ
ХВОРОБ**

(спеціальність «Загальна практика-сімейна медицина»)

Навчально-методичний посібник
Частина I

Харків
2019

**Міністерство охорони здоров'я України
Харківський національний медичний університет**

**ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ ЛІКАРІВ-ІНТЕРНІВ СУМІЖНИХ
СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ НА КАФЕДРІ ІНФЕКЦІЙНИХ ХВОРОБ
(спеціальність «Загальна практика-сімейна медицина»)
Навчально-методичний посібник
Частина 1**

**Харків
ХНМУ
2019**

УДК 378.046-021.65:378.016:616.9(075.8)

О-63

Затверджено вченою радою ХНМУ.
Протокол № 9 від 17.10.2019 р.

Авторський колектив: В.В. В'юн
В.М. Козько
К.В. Юрко
Г.О. Соломенник

Рецензенти:

Бодня К.І., професор, доктор медичних наук, завідувач кафедри медичної паразитології та тропічних хвороб Харківської медичної академії післядипломної освіти;

Лядова Т.І., професор, доктор медичних наук, завідувач кафедри загальної та клінічної імунології та алергології медичного факультету Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна

О-63 Організація навчання лікарів-інтернів суміжних спеціальностей на кафедрі інфекційних хвороб: навчально-методичний посібник у трьох частинах / В.В. В'юн, В.М. Козько, К.В. Юрко, Г.О. Соломенник. – Харків: ХНМУ, 2019. – Ч. 1. – 120 с.

Посібник підготовлено та складено відповідно до типової навчальної програми інтернатури випускників вищих медичних закладів освіти III-IV рівнів акредитації зі спеціальності «Загальна практика-сімейна медицина» з урахуванням стандартів освіти на основі нормативно-директивних матеріалів МОЗ України. Матеріал викладено на сучасному науковому рівні.

Для керівників лікарів-інтернів та лікарів-інтернів спеціальності «Загальна практика-сімейна медицина».

УДК 378.046-021.65:378.016:616.9(075.8)

© В.В. В'юн, В.М. Козько,
К.В. Юрко, Г.О. Соломенник
© ХНМУ, 2019

ЗМІСТ

Список умовних скорочень.....	...4
Передмова.....	...5
Спеціальність «Загальна практика-сімейна медицина».....	...6
Курс «Інфекційні хвороби».....	...6
Навчальний план.....	...6
Зміст програми.....	...6
Структура навчальної дисципліни.....	...7
Тематичний план лекцій.....	...7
Тематичний план семінарських занять.....	...7
Тематичний план практичних занять.....	...8
Методичні вказівки до семінарських занять.....	...9
Методичні вказівки до практичних занять.....	...70
Перелік практичних навичок.....	...93
Питання до диференційованого заліку.....	...93
Курс «Особливо небезпечні інфекції».....	...96
Навчальний план.....	...96
Зміст програми.....	...96
Структура навчальної дисципліни.....	...97
Тематичний план семінарських занять.....	...97
Тематичний план практичних занять.....	...97
Методичні вказівки до семінарських занять.....	...97
Методичні вказівки до практичних занять.....	...111
Перелік практичних навичок.....	...114
Питання до диференційованого заліку.....	...115
Курс «СНІД і вірусні гепатити».....	...115
Навчальний план.....	...115
Зміст програми.....	...115
Структура навчальної дисципліни.....	...116
Тематичний план лекцій.....	...116
Тематичний план практичних занять.....	...116
Методичні вказівки до практичних занять.....	...116
Перелік практичних навичок.....	...118
Питання до диференційованого заліку.....	...118

СПИСОК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

АлАТ	– аланінамінотрансфераза
АсАТ	– аспартатамінотрансфераза
АТ	– артеріальний тиск
ВІЛ	– вірус імунодефіциту людини
ВООЗ	– Всесвітня організація охорони здоров'я
ГВШ	– гіповолемічний шок
ГНН	– гостра ниркова недостатність
ГРВІ	– гострі респіраторні вірусні інфекції
ГРЗ	– гострі респіраторні азхворювання
ДВЗ	– дисеміноване внутрішньосудинне згортання
ДНК	– дезоксирибонуклеїнова кислота
ЕКГ	– електрокардіографія
ІТШ	– інфекційно-токсичний шок
ІФА	– імуноферментний аналіз
КІЗ	– кабінет інфекційних захворювань (поліклініка)
КТ	– комп'ютерна томографія
МОЗ	– Міністерство охорони здоров'я
МПА	– м'ясо-пептонний агар
МПБ	– м'ясо-пептонний бульйон
ПЛР	– полімеразна ланцюгова реакція
РА	– реакція аглютинації
РАЛ	– реакція аглютинація та лізісу
РГГА	– реакція гальмування гемаглютинації
РЕМА	– реакція ензим-мічених антитіл
РЗК	– реакція зв'язування комплементу
РА	– радіоімунний аналіз
РІФ	– реакція імунофлюоресценції
РМАЛ	– реакція мікроаглютинації та лізісу
РН	– реакція нейтралізації
РНГА	– реакція непрямой гемаглютинації
РНІФ	– реакція непрямой імунофлюоресценції
РНК	– рибонуклеїнова кислота
УЗД	– ультразвукове дослідження
УФО	– ультрафіолетове опромінення
ХТІ	– харчова токсикоінфекція
ШОЕ	– швидкість осідання еритроцитів
ШКТ	– шлунково-кишковий тракт
ЯМРТ	– ядерна магнітно-резонансна томографія

ПЕРЕДМОВА

Успіху в реалізації реформ, які нині охопили охорону здоров'я, можна досягти лише за умови наявності достатньої кількості висококваліфікованих кадрів, враховуючи зміни в вищій медичній освіті, інтеграції її в європейський освітній простір, що вимагає нових підходів до підготовки лікаря на післядипломному етапі.

Первинна спеціалізація (інтернатура) є обов'язковою формою післядипломної підготовки випускників усіх факультетів вищих медичних (фармацевтичних) закладів освіти III-IV рівнів акредитації незалежно від підпорядкування та форм власності, яка закінчується присвоєнням кваліфікації лікаря-спеціаліста з певного профілю.

Поширеність інфекційних хвороб взагалі, соціальна значимість ВІЛ-інфекції, вірусних гепатитів, особливо небезпечних інфекцій обумовлюють доцільність включення до програм інтернатури з різних спеціальностей додаткових курсів, присвячених саме цій патології.

Підготовку лікарів-інтернів проводять згідно з «Положенням про спеціалізацію (інтернатуру) в вищих медичних і фармацевтичних закладах III-IV рівнів акредитації», затвердженим наказом №291 від 19.09.1996 р., у тому числі за спеціальністю «Загальна практика-сімейна медицина».

Метою інтернатури є підвищення рівня практичної підготовки випускників вищих медичних (фармацевтичних) закладів освіти III-IV рівнів акредитації, факультетів університетів, їх професійна адаптація до самостійної лікарської діяльності, або первинна спеціалізація лікарів-інтернів різних спеціальностей, їх практична підготовка та підвищення професійного рівня до самостійної лікарської діяльності в відділеннях лікарень і поліклініках.

Інтернатура передбачає поглиблення теоретичних знань, отриманих під час навчання у вищому навчальному закладі. Особливу увагу необхідно поділяти розумінню загальних закономірностей інфекційного процесу, різноманітності збудників та особливостей їх взаємодії з організмом людини і ролі імунологічних реакцій в цих процесах.

Зміст програми інтернатури охоплює весь обсяг теоретичних і практичних знань, умінь, і практичних навичок, необхідних лікарю-інфекціоністу для самостійної роботи і надання кваліфікованої допомоги хворим.

Викладання має ґрунтуватися, а керівники інтернів повинні керуватися наступними нормативно-директивними документами: наказ №98 від 01.03.2005 р. «Про поліпшення якості підготовки лікарів на етапі післядипломної підготовки», наказ №81 від 23.02.2005 р. «Про затвердження переліку спеціальностей та сторони навчання в інтернатурі...», наказ №621 від 21.11.2005 р. «Про внесення змін до наказу МОЗ Укр. №81...», наказ №251 від 14.08.1998 р. «Про затвердження положення про систему ліцензійних інтегрованих іспитів», наказ №762 від 20.11.2006 р. «Про затвердження ліцензійного інтегрованого іспиту «Крок 3. Загальна лікарська підготовка» як складової частини державної атестації».

**СПЕЦІАЛЬНІСТЬ «ЗАГАЛЬНА ПРАКТИКА-СІМЕЙНА
МЕДИЦИНА»
КУРС «ІНФЕКЦІЙНІ ХВОРОБИ»**

Навчальний план

Структура навчальної дисципліни	Кількість годин, з них				Рік навчання	Вид контролю
	Лекції	Практичні заняття	Семінари	Разом		
Дисципліна						
Інфекційні хвороби	4	38	14	56	1-й	Диференційований залік

Зміст програми

Семіотика і основні методи діагностики інфекційних хвороб

Загальноклінічні методи.

Бактеріологічні, вірусологічні, імунологічні методи.

Захворювання з переважно фекально-оральним механізмом передачі

Диференційний діагноз при діареї.

Харчові токсикоінфекції. Сальмонельоз. Дизентерія (шигеліоз).

Іерсиніоз.

Ботулізм.

Тифо-паратифозні інфекції.

Ентеровірусні інфекції (поліомієліт).

Вірусні гепатити А, Е, F.

Захворювання з переважно повітряно-крапельним механізмом передачі

Грип. Парагрип. Пташиний грип.

Риновірусна, аденовірусна інфекції.

Інфекційний мононуклеоз.

Герпес zoster.

Дифтерія.

Менінгококова інфекція.

Хламідіози (орнітоз).

Захворювання з переважно раньовим (інокуляційним) механізмом передачі

Лептоспіроз.

Правець.

Сказ.

Бешиха.

Вірусні гепатити В, D, С.

Захворювання з переважно трансмісивним механізмом передачі

Малярія. Бореліоз. Поворотний тиф.

Інвазії (гельмінтози)

Ентеробіоз. Аскаридоз. Трихоцефальоз. Стронгілоїдоз. Трихінельоз.

Гіменолепідоз. Теніаринхоз. Дифілоботріоз. Теніоз і цистицеркоз. Ехінококоз, альвеококоз. Опісторхоз.

Структура навчальної дисципліни

Тема	Кількість годин			
	Лекції	Практичні заняття	Семинари	Усього
Семіотика і основні методи діагностики інфекційних хвороб	-	-	2	2
Захворювання з переважно фекально-оральним механізмом передачі	2	8	2	12
Захворювання з переважно повітряно-крапельним механізмом передачі	2	10	2	14
Захворювання з переважно раньовим (інокуляційним) механізмом передачі	-	10	2	12
Захворювання з переважно трансмісивним механізмом передачі	-	6	2	8
Інвазії (гельмінтози)	-	4	2	6
Залік	-	-	2	2
Разом	4	38	14	56

Тематичний план лекцій

№ з/п	Тема	Кількість годин
1.	Захворювання з переважно фекально-оральним механізмом передачі. Диференціальний діагноз при діареї.	2
2.	Захворювання з переважно повітряно-крапельним механізмом передачі. Диференціальний діагноз при респіраторному синдромі.	2
Разом		4

Тематичний план семінарських занять

№ з/п	Тема	Кількість годин
1.	Семіотика і основні методи діагностики інфекційних хвороб. Загальноклінічні методи. Бактеріальні, вірусологічні, імунологічні методи.	2
2.	Захворювання з переважно фекально-оральним механізмом передачі. Синдром діареї. Дегідратаційний синдром. ХТІ, сальмонельоз, шигельоз, ієрсиніоз. Ботулізм. Клінічна симптоматика, діагностика, диференціальна діагностика, профілактика, лікування. Алгоритм надання невідкладної допомоги.	2
3.	Захворювання з переважно повітряно-крапельним механізмом передачі. Диференціальна діагностика при респіраторному синдромі.	2
4.	Вірусні гепатити В, D, С. Клінічна симптоматика, діагностика, диференціальна діагностика, профілактика (імунопрофілактика), лікування.	2
5.	Захворювання з переважно трансмісивним механізмом передачі.	2

	Малярія. Клінічна симптоматика, діагностика, диференціальна діагностика, профілактика (імунопрофілактика), лікування. Бореліоз. Поворотний тиф. Клінічна симптоматика, діагностика, диференціальна діагностика, профілактика (імунопрофілактика), лікування.	
6.	Інвазії (гельмінтози). Ентеробіоз, аскаридоз, трихоцефальоз, стронгілоїдоз, трихінельоз. Гіменолепідоз, теніаринхоз, дифілоботріоз, теніоз і цистицеркоз, ехінококоз, альвеококоз. Опісторхоз. Клінічна симптоматика, діагностика, диференціальна діагностика, профілактика, лікування.	2
7.	Диференційований залік.	2
Разом		14

Тематичний план практичних занять

№ з/п	Тема	Кількість годин
1.	ХТІ, сальмонельоз, шигельоз, ієрсиніоз. Ботулізм. Клінічна симптоматика, діагностика, диференціальна діагностика, профілактика, лікування. Алгоритм надання невідкладної допомоги.	2
2.	Захворювання з переважно фекально-оральним механізмом передачі. Тифо-паратифозні інфекції. Клінічна симптоматика, діагностика, диференціальна діагностика, профілактика, лікування. Алгоритм надання невідкладної допомоги.	2
3.	Вірусні гепатити А, Е, F. Клінічна симптоматика, діагностика, диференціальна діагностика, профілактика (імунопрофілактика), лікування.	2
4.	Ентеровірусні інфекції (поліомієліт). Клінічна симптоматика, діагностика, диференціальна діагностика, профілактика (імунопрофілактика), лікування.	2
5.	Грип. Парагрип. Пташиний грип. Риновірусна, аденовірусна інфекція. Взяття мазку з носу та горла на вірусологічні дослідження. Клінічна симптоматика, діагностика, диференціальна діагностика, профілактика (імунопрофілактика), лікування. Алгоритм надання невідкладної допомоги.	2
6.	Менінгококова інфекція. Взяття мазку з носу та горла на бактеріологічне дослідження. Визначення менінгеальних знаків. Клінічна симптоматика, діагностика, диференціальна діагностика, профілактика (імунопрофілактика), лікування. Алгоритм надання невідкладної допомоги.	2
7.	Захворювання з переважно повітряно-крапельним механізмом передачі. Дифтерія. Взяття мазку з носу та горла на бактеріологічне дослідження. Інфекційний мононуклеоз. Герпес zoster. Клінічна симптоматика, діагностика, диференціальна діагностика, профілактика (імунопрофілактика), лікування.	4
8.	Хламідіоз (орнітоз). Клінічна симптоматика, діагностика, диференціальна діагностика, профілактика, лікування.	2
9.	Захворювання з переважно рановим (інокуляційним) механізмом передачі. Лептоспіроз. Клінічна симптоматика, діагностика, диференціальна діагностика, профілактика (імунопрофілактика),	2

	лікування.	
10.	Правець, сказ, бешиха. Клінічна симптоматика, діагностика, диференціальна діагностика, профілактика (імунопрофілактика), лікування. Профілактика правця та сказу.	4
11.	Вірусні гепатити В, D, С. Клінічна симптоматика, діагностика, диференціальна діагностика, профілактика (імунопрофілактика), лікування.	4
12.	Захворювання з переважно трансмісивним механізмом передачі. Малярія. Клінічна симптоматика, діагностика, диференціальна діагностика, профілактика (імунопрофілактика), лікування.	4
13.	Бореліоз. Поворотний тиф. Клінічна симптоматика, діагностика, диференціальна діагностика, профілактика (імунопрофілактика), лікування.	2
14.	Інвазії (гельмінтози). Ентеробіоз, аскаридоз, трихоцефальоз, стронгілоїдоз, трихінельоз. Гіменолепідоз, теніаринхоз, дифілоботріоз, теніоз і цистицеркоз, ехінококоз, альвеококоз. Опісторхоз. Клінічна симптоматика, діагностика, диференціальна діагностика, профілактика, лікування.	4
Разом		38

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Тема: СЕМІОТИКА І ОСНОВНІ МЕТОДИ ДІАГНОСТИКИ ІНФЕКЦІЙНИХ ХВОРОБ. ЗАГАЛЬНОКЛІНІЧНІ МЕТОДИ. БАКТЕРІАЛЬНІ, ВІРУСОЛОГІЧНІ, ІМУНОЛОГІЧНІ МЕТОДИ.

1. Кількість годин: 2.

2. Актуальність теми: поділ хвороб за основними симптоми та синдромами має практичну доцільність, оскільки етіологічна і клінічна структура зазначених станів суттєво відрізняється. Раннє виявлення інфекційних хворих має велике значення для своєчасного початку терапії, особливо при тяжких станах, що вимагають надання невідкладної допомоги. Варто враховувати також, що після виявлення хворого починається комплекс протиепідемічних заходів (обстеження контактних осіб, поточна і заключна дезінфекція, екстрена профілактика тощо), спрямованих на попередження поширення інфекційного захворювання.

3. Навчальні цілі заняття:

3.1. Інтерн повинен знати:

- загальні принципи діагностики інфекційних хвороб;
- епідеміологію інфекційних хвороб;
- клінічні методи діагностики інфекційних хвороб (збирання скарг, анамнезу хвороби, анамнезу життя, епіданамнезу, загальний зовнішній огляд та огляд по органах та системах – огляд, пальпація, перкусія, аускультация);
- основні клінічні симптоми інфекційних хвороб;
- етіологію інфекційних захворювань;

Навчальне видання

**В'юн Валерій Васильович
Козько Володимир Миколайович
Юрко Катерина Володимирівна
Соломенник Ганна Олегівна**

**ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ ЛІКАРІВ-ІНТЕРНІВ СУМІЖНИХ
СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ НА КАФЕДРІ ІНФЕКЦІЙНИХ ХВОРОБ
(спеціальність «Загальна практика-сімейна медицина»)
Навчально-методичний посібник
Частина 1**

Відповідальна за випуск Юрко К.В.

Підписано до друку 17.10.2019. Формат 60×84/16.
Папір офсетний. Гарнітура Таймс. Друк ризограф.
Ум.-друк. арк. 7,5.
Наклад 100 прим.

ХНМУ, 61022, м. Харків, пр. Науки, 4

Друк ФОП Заночкин Д.Л.
м. Харків, вул. Плеханівська, 16